

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з наукової роботи
_____ /Студеняк І.П./
«___» _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ПЕДАГОГІЦІ

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки
Освітньо-наукова програма	Освітні, педагогічні науки
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Ужгород 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Методи дослідження в педагогіці» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **011 Освітні, педагогічні науки** освітньо-наукової програми «**Освітні, педагогічні науки**».

Розробники: Кухта Марія Іванівна, доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

протокол № 1 від «31» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

(підпис)

/проф. Козубовська І.В./
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 1 від «10» листопада 2020 р.

Голова науково-методичної комісії факультету суспільних наук

_____ /Попадич О.О./
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	2	2
	Лекції:	
	20	8
	Практичні (семінарські):	
	22	4
Вид підсумкового контролю: модульне контрольне оцінювання	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: іспит	Самостійна робота:	
	63	93

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Методи дослідження в педагогіці**» є формування в аспірантів умінь і навичок з організації і проведення науково-дослідної роботи в галузі педагогіки та культури наукових досліджень.

Завдання курсу полягає в поглибленому вивченні методології педагогічної науки й специфіки досліджень у педагогічній галузі знань як особливої форми пізнавальної діяльності та ознайомленні з теоретичними, емпіричними, математичними і статистичними методами дослідження, що сприятиме розвитку готовності аспірантів до творчої пошукової діяльності і формуванню в них практичних умінь з відбору й комплексного використання відповідних методів на різних етапах підготовки й виконання дисертаційного дослідження.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК-3. Якість та етичні зобов'язання. Знання стандартів і способів мислення, необхідних для наукового дослідження та публікації отриманих результатів, включаючи критичну обізнаність та академічну доброчесність.

ЗК-5. Саморозвиток і самовдосконалення. Набуття теоретичних та практичних способів діяльності, скеровуючи зусилля і об'єднуючи результати різних досліджень та аналізів, представляючи остаточний результат до визначеного кінцевого терміну.

СК-5. Здатність до диференціації педагогічної діяльності відповідно до специфіки професійних категорій; застосування педагогічних технологій у неперервній педагогічній освіті; впровадження інноваційних процесів у професійну освіту; розробки науково-методичного супроводу професійної підготовки.

СК-7. Здатність проводити моніторинг власних наукових результатів; володіти діагностичним інструментарієм оцінки результатів експериментальної роботи; будувати індивідуальну траєкторію власного розвитку та кожного суб'єкта педагогічної діяльності; оцінювати наукову та практичну цінність завдань, які вирішуються у власному педагогічному дослідженні.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Методи дослідження в педагогіці**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК.02 Теорія та методологія класичної та сучасної філософії;

ОК.04 Інновації в сучасній педагогіці, організація та проведення навчальних занять;

ОК.06 Педагогіка та психологія вищої школи з методикою викладання;

ВК.01.01 Філософія освіти

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Освітні, педагогічні науки**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Здатність здійснювати аналіз наукових публікацій в межах дослідження та в інших галузях.	ПРН 1
Здатність завершити розширене оригінальне дослідження, що базується на критичному розгляді джерел та забезпечене необхідним науковим апаратом таким, як план-проспект дослідження та публікація відповідних матеріалів.	ПРН 4
Обізнаність та здатність взаємодіяти з найновішими педагогічними дослідженнями в спеціальній області дослідження.	ПРН 10
Здатність використовувати облікову інформацію з архіву, бібліотечні каталоги та найновіші ІКТ-ресурси, щоб локалізувати джерела та документальний матеріал, корисний для власного дослідження.	ПРН 11
Окреслити шляхи індивідуальної траєкторії у науковому просторі.	ПРН 13

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Методи дослідження в педагогіці**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Обирати (пропонувати, формулювати) тему науково-педагогічного дослідження.	ПРН 1
Формулювати об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу дослідження.	ПРН 2
Добирати комплекс теоретичних і емпіричних методів, адекватних до мети й завдань дослідження.	ПРН 3
Користуватися методами математичної статистики для обробки результатів дослідження.	ПРН 4
Використовувати теоретичні методи дослідження для критичного аналізу наукових джерел, діаметрально протилежних точок зору і позицій.	ПРН 5
Володіти методами і прийомами інтерпретації одержаних результатів дослідження.	ПРН 6
Формулювати науково обґрунтовані й аргументовані висновки та рекомендації на основі одержаних результатів дослідження.	ПРН 7

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль – здійснюється для всіх видів аудиторних занять під час їх проведення. Метою поточного контролю є визначення рівня досягнень дисциплінарних результатів навчання студента за певним розділом (темою) робочої програми дисципліни, практичними заняттями, самостійною роботою;
- проміжковий (модульний) контроль має на меті оцінювання знань, умінь та практичних навичок студента, набутих під час засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни;
- підсумковий контроль передбачає комплексне оцінювання рівня сформованості результатів навчання з дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: вирішення педагогічних задач і комунікативних ситуацій, самостійна робота, стандартизовані тести, аналітичний звіт, реферат, доповідь з презентацією.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: контрольна робота. Передбачає формулювання відповідей на теоретичні питання і вирішення педагогічних задач. Кожне завдання модульної контрольної роботи (4 теоретичних і 2 практичних завдання) оцінюється поокремо. Загальна оцінка розраховується як сума оцінок: теоретична частина – 40 балів (по 10 балів кожне теоретичне питання); практична частина оцінюється в 10 балів (по 5 балів кожне практичне завдання). Разом – 50 балів. Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання і результату модульної контрольної роботи (максимальна оцінка – 100 балів).

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит в усній формі.

Результат семестрового контролю визначається як середньоарифметичне значення двох модулів. Якщо студент погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в екзаменаційну відомість. Якщо студент не отримав достатньої кількості балів (менше 35) або не

погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає залік в усній формі. Максимальна оцінка на заліку – 100 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
12	12	12	14		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль ...)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	Усього	50	100
8	8	8	10	10	8	8	50		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття і самостійна робота	5	20	6	20
Наукове обґрунтування обраної теми дослідження	-	10	1	10
Презентація індивідуального завдання дослідницького характеру	1	10	1	10
Бібліографія до теми дисертаційного дослідження	1	10	-	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	8	100	9	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання теоретичних завдань на модульній контрольній роботі (максимальна кількість за 1 завдання – 10 балів):

0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити; 1 – 3 бали – не може викласти зміст питань, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді; 4 – 5 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань; 6 – 7 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні статистичні показники. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою; 8 – 9 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та

аргументації; 10 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

Критерії оцінювання практичних завдань на модульній контрольній роботі (максимальна кількість за 1 завдання – 10 балів):

0 балів – студент не розуміє змісту практичного завдання; 1 – 3 бали – вирішує тільки з підказкою; 4 – 5 балів – студент здатний до теоретичного аналізу завдання, але застосовує його на практиці з помилками; 6 – 7 балів – в процесі вирішення практичного завдання студент допускає істотні неточності та помилки; 8 – 9 балів – при виконанні завдання студентом допускаються неістотні неточності та незначні помилки; 10 балів – студент вирішує завдання стандартним або оригінальним способом, здійснює аналіз цілісного поняття або окремих частин за певним алгоритмом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, узагальнює питання та формулює висновки.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Поточне оцінювання здійснюється за трьома складовими:

- контроль за виконання модульних завдань (змішаного типу: описові, тестові);
- контроль систематичності та активності роботи студента протягом семестру;
- контроль індивідуальної та самостійної роботи.

Якщо студент відвідав менше 50 відсотків занять, то систематичність та активність його роботи оцінюється в 0 балів.

Оцінювання модульних завдань. Після виконання програми змістового модуля у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді завдань різного рівня складності, від репродуктивних до творчих, який оцінюється у межах від 1 до 50 балів. Якщо з об'єктивних причин студент не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право за дозволом деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Оцінювання активності під час аудиторних занять, індивідуальної та самостійної роботи здійснюється у межах 50 балів:

- **мах 10 балів** - опрацьовано увесь теоретичний матеріал практичних занять та отримано оцінки "добре", "відмінно";
- **мах 10 балів** – розробка тематичного глосарію та його захист;
- **мах 10 балів** – конспектування лекцій, першоджерел, нормативні документи, монографії тощо;
- **мах 20 балів** – виконання творчих завдань, практичних, самостійних робіт тощо.

Самостійна та індивідуальна робота виконуються письмово.

Примітка

Аспірант, який має здобутки в науковій та дослідній роботі може звільнитися від виконання передбачених робочою програмою видів індивідуальної, самостійної роботи й отримує додаткові бали з відповідної дисципліни зокрема:

- **30 балів:** призер предметної олімпіади, конкурсу наукових студентських робіт міжнародного та Всеукраїнського рівнів, автор чи співавтор статті у фаховому журналі;
- **20 балів:** призер предметної олімпіади, конкурсу наукових студентських робіт міжрегіонального рівня, автор чи співавтор статті, тез;
- **5 балів:** призер предметної олімпіади, конкурсу наукових студентських робіт університету тощо.

Аспірант, який в результаті поточного оцінювання та підсумкового контролю за модулем отримав більше 60 балів, має право не складати іспит з дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. Для покращення підсумкової оцінки з дисципліни складання іспиту є обов'язковим.

Аспірант, який в результаті підсумкового оцінювання отримав менше 60 балів, зобов'язаний складати іспит з дисципліни. У разі, коли відповіді аспіранта під час складання оцінені менш ніж 60 балів, він отримує незадовільну підсумкову оцінку.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Методологічні основи науково-педагогічних досліджень

Тема 1. Методологія педагогіки: суть, завдання, рівні, функції (2 год.)

Методологічне забезпечення досліджень у галузі педагогіки. Багатозначність поняття "методологія". Методологія педагогіки, її предмет і завдання. Функції (описова і нормативна) та рівні методологічного знання (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний). Універсальні методологічні принципи психолого-педагогічних досліджень (принцип об'єктивності і вимога доказовості, принцип розвитку (сутнісний аналіз) і вимога врахування змін педагогічної дійсності, розкриття суперечностей досліджуваного предмету, генетичний принцип, принцип єдності логічного й історичного, системний підхід, принцип цілісності, принцип синергії). Конкретно-наукові методологічні принципи (або підходи) психолого-педагогічних досліджень (принцип поєднання існуючого і нормативного, діяльнісний підхід, особистісно орієнтований підхід, діалогічний підхід, дитиноцентричний підхід, аксіологічний підхід, етно-педагогічний підхід як різновид культурологічного). Вимоги до проведення психолого-педагогічних досліджень. Єдність і відмінності педагогічної науки і педагогічної практики. Сфери взаємовпливів педагогічної науки і педагогічної практики – управління розвитком педагогічної науки і практики, розробка ефективних систем навчання і виховання, створення достовірних прогностичних досліджень. Педагогічна діяльність як підсистема суспільної діяльності та її підсистеми – робота вчителя, адміністративна робота, діяльність вчених-педагогів, транслявання результатів наукової роботи освітянам. Педагогічна дійсність як основа системи "педагогічна наука – педагогічна практика". Чинники її динаміки. Форми зв'язку педагогіки з іншими науками. Філософія як необхідна умова розвитку педагогічної думки. Позитивізм і неопозитивізм. Екзистенціалізм. Неотомізм. Прагматизм. Гуманістична філософська парадигма. Зв'язок педагогіки і психології. Педагогіка і соціологія.

Тема 2. Дослідження в педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності (2 год.)

Суть понять "наукове дослідження", "стихійно-емпіричне пізнання", "педагогічне дослідження". Форми відображення педагогічної дійсності (наукове пізнання, стихійно-емпіричне пізнання, художньо-образне відображення). Особливості наукового пізнання.

Завдання педагогічних досліджень. Види педагогічних досліджень (фундаментальні, прикладні, розробки) та їх завдання.

Логіко-структурна модель педагогічного дослідження (за В. Загвязинським і С. Гончаренком).

Варіанти схем послідовності основних етапів сучасних психолого- педагогічних досліджень – фундаментального, теоретико-експериментального, експериментального.

Тема 3. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження (2 год.)

Протиріччя між запитам практики і обмеженими можливостями педагогічної теорії. Шляхи визначення педагогічної *проблеми*: аналіз історії розвитку проблеми, історіографія проблеми, глибоке вивчення сучасного стану освітньої сфери, аналіз широкої бази наукових джерел, встановлення меж вірогідного матеріалу. Вимоги до формулювання *теми* дослідження (загальнопедагогічні і конкретно-наукові, стильові).

Актуальність як критерій важливості теми для збагачення наукового знання, розв'язання насущних проблем педагогічної практики. Обґрунтування актуальності дослідження. Визначення і суть *об'єкта* і *предмета* дослідження як теоретичного ядра дослідження, їх співвідносність. Поняття про *мету* і *завдання* дослідження. Формулювання завдань дослідження як конкретизація мети і визначення логіки його здійснення. Типи завдань: історико-діагностичні, теоретико-модельовальні, практико- перетворювальні

Тема 4. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція, мета і завдання дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення дослідження (2 год.)

Визначення поняття "гіпотеза дослідження", зв'язок гіпотези з проблемою, об'єктом і предметом теоретико-методологічного і прикладного дослідження. Прості і складні гіпотези. Теоретичні і емпіричні гіпотези. Структура гіпотези (твердження, передбачення, наукове обґрунтування). Вимоги до конструювання гіпотези.

Поняття про концепцію дослідження. Поняття про новизну дослідження, новизна теоретичних (закономірності, принципи, концепція, гіпотеза) і практичних (правила, рекомендації, методи, засоби, вимоги) результатів дослідження.

Теоретичне значення наукової роботи як визначення критерію впливу результатів дослідження на вже існуюче науково- педагогічне знання.

Поняття про практичне значення дослідження. (обґрунтування шляхів, способів використання результатів дослідження у практиці, представлення вже впроваджених матеріалів із висвітленням їх ефективності, зазначення того, де ще можливо і доцільно використати одержані результати).

Систематизація результатів дослідження, їх тлумачення: встановлення об'єктивного значення одержаних результатів для освітньої теорії і практики, визначення ступеня новизни і можливої ефективності застосування результатів (матеріалів) дослідження.

Поняття про апробацію результатів дослідження. Форми апробації.

Оформлення результатів наукового дослідження. Характеристика магістерської роботи. Вимоги до її побудови: структура наукової роботи (*вступ* з методологічним апаратом дослідження; *основний зміст*, де описано і розкрито пошукову і досвідно-експериментальну роботу дослідника, вміщено авторський аналіз явищ і матеріалів, що вивчалися; *висновки*, в яких узагальнено результати проведеного дослідження; *список використаних джерел*).

Модуль 2. Методи науково-теоретичного дослідження у педагогіці.

Тема 1. Роль методів наукового пізнання у розвитку сучасних психолого-педагогічних теорій (2 год.)

Сучасна стратегія оновлення і розвитку освіти. Основні напрями освітніх модернізацій у контексті науково-педагогічних досліджень. Метод наукового пізнання (визначення, функції), класифікація методів наукового пізнання: філософські методи; загальнонаукові підходи і методи; власне психолого-педагогічні методи. Емпіричні і теоретичні методи психолого-педагогічних досліджень. Експериментально-теоретичні методи як різноманітні варіанти поєднання емпіричних і теоретичних методів. Порівняльно-історичні методи психолого-педагогічних досліджень. Загальнонаукові математичні методи як допоміжні у психолого-педагогічних дослідженнях.

Тема 2. Теоретичні методи педагогічних досліджень(2 год.)

Теоретичні методи як знаряддя встановлення прихованих закономірностей, взаємовпливу чинників розвитку педагогічного явища або процесу. Мислення, його форми. Загальнонаукові

логічні методи – основа теоретичного психолого-педагогічного дослідження. Теоретичний аналіз і синтез (класифікаційний аналіз, каузальний аналіз). Абстрагування і конкретизація. Індукція і дедукція. Метод моделювання і його етапи (конструювання моделі процесу, експериментальне дослідження моделі, перехід від моделі до природного, первинного об'єкту з перенесенням на нього результатів моделювання).

Тема 3. Емпіричні методи педагогічних досліджень. Педагогічний експеримент як метод дослідження (2 год.)

Загальна характеристика емпіричних методів педагогічного дослідження.

Спостереження як метод збирання інформації. Його основні характеристики. Види спостережень: цілеспрямоване і випадкове, суцільне і вибіркоче, безпосереднє і опосередковане, тривале і короткочасне, констатувальне і оцінне, каузальне і експериментальне, польове і лабораторне. Різноманітність способів фіксації результатів спостереження. Загальні вимоги до проведення спостереження.

Бесіда як метод одержання інформації в логічній формі. Формалізовані (зі стандартизовано поставленими питаннями і з реєстрацією відповідей) і неформалізовані бесіди. Методика проведення і техніка фіксації результатів.

Методи опитування: анкетування, тестування, інтерв'ю, соціометрія. Переваги і недоліки методів опитування. Види *анкетування* (відкриті, закриті, змішані), вимоги до змісту анкет. Особливості проведення *інтерв'ю*, вимоги до розробки змісту його питань.

Тестування як спосіб вивчення продуктивності системи впливів на об'єкти. Види тестів.

Вимоги до тестів, валідність і надійність. Соціометричний метод як спосіб розкриття структури міжособистісних стосунків у малих групах і колективах, його варіативність.

Метод експерименту, його роль в педагогічному дослідженні та синтезуючий характер. Види експериментів: природний і лабораторний. Типи експериментів: констатувальний або зондувальний, формувальний, перевіральний, порівняльний. Поняття класичного і багатофакторного експерименту. Завдання психолого-педагогічного експерименту. Умови ефективності проведення експерименту. Етапи реалізації експерименту (1-й – підготовчий, 2-й – власне проведення експерименту, 3-й – підбиття підсумків). Рекомендації щодо проведення педагогічного експерименту.

Особливості використання методу вивчення результатів (або продуктів) діяльності особистості як синтезуючого методу її дослідження. Продукти діяльності особистості. Використання ТЗ для вивчення особи у процесі діяльності. Значущість для науки і об'єктивність даних, одержаних за допомогою ТЗ. Метод вивчення педагогічної документації як важливе джерело інформації про динаміку розвитку особистості, про практику організації навчально-виховного процесу. Метод контент-аналізу як різновид вивчення документації (текстів). Метод вивчення і узагальнення кращого (передового) досвіду. Поняття "педагогічний досвід", "передовий педагогічний досвід". Ознаки передового педагогічного досвіду. Науковий аналіз і узагальнення передового педагогічного досвіду як мета одержання нового інструменту удосконалення і модернізації педагогічного процесу. Джерела вивчення передового педагогічного досвіду. Оцінка досвіду.

Тема 4. Використання математичних і статистичних методів дослідження в педагогіці (2 год.)

Вимірювання у педагогіці, їх складність. Основне призначення використання математичних методів у педагогічних дослідженнях. Наукові способи одержання кількісних показників педагогічного дослідження. Функції методів математичної статистики в педагогіці. Поняття "середня арифметична величина", "шкали", "медіани", "мода". Шкала найменувань, шкала порядку. Визначення вірогідності дослідження, коефіцієнт Стьюдента.

Тема 5. Спеціальні методи педагогічних досліджень в контексті специфіки наукових підходів (2 год.)

Специфіка історико-педагогічних досліджень. Методи історико-педагогічного дослідження. Генетичний метод як форма діалектичного методу. Конкретно-історичний метод. Проблемний підхід. Синхронний і діахронний підходи. Герменевтичний підхід. Синергетичний підхід. Хронологічні межі і географічні рамки дослідження. Біографічно-персоналістичний метод. Поняття про "опонентське коло". Види джерел історико-педагогічних досліджень (архівні матеріали, офіційні документи, статистичні відомості, підручники і навчальні посібники, шкільна

документація, мемуарна література, епістолярій). Види наукової інформації, друковані, рукописні джерела, Інтернет-джерела. Вимоги до оформлення посилань, додатків. Метод вивчення психолого-педагогічної наукової і методичної літератури, архівних матеріалів. Науковий текст як феномен педагогічного дослідницького простору. Стильова типологія наукового тексту. Особливості наукових текстів-висловлювань. Прийоми роботи з книгою. Бібліографічний пошук і опис. Обробка одержаної інформації і види її представлення (стислий загальний опис – анотування, конспектування, окремі виписки і цитати, таблиці, графіки). Конкретно-наукові методи порівняльно-педагогічних досліджень (метод кластерного аналізу, зіставно-порівняльний метод, порівняльно-типологічний метод, метод мережевої моделі). Особливості застосування дослідницьких методів у порівняльно-педагогічних дослідженнях.

Тема 6. Типові недоліки педагогічних досліджень щодо їх методологічного забезпечення (1 год.)

Поширені помилки у побудові і способах викладу результатів дослідження. Відхід від предмета дослідження (необґрунтовані відступи і задовгі екскурси), логічна "розірваність" тексту, непропорційний розподіл матеріалу, науково-популярний або публіцистичний виклад, опис педагогічного процесу замість його аналізу, недоречності у використанні термінів і понять, захоплення цитуванням (водночас є роботи, в яких не можна зрозуміти що належить автору, а де матеріали інших авторів). Банальність (або очевидність) тверджень і висновків. Висновки – це не огляд зробленого, а концентроване розкриття суті результатів. Недоречність побутової лексики, розпливчастих формулювань, неправильне використання наукової термінології, переобтяженість і невмотивоване ускладнення використовуваної термінології тощо.

Тема 7. Культура педагогічних досліджень і етика дослідника (1 год.)

Формування особистості аспіранта як науковця. Професійно значущі якості педагога-дослідника. Психологічні якості вченого-дослідника. Авторитет дослідника. Особливості розумової праці і режим праці дослідника. Педагогічна майстерність дослідника. Творча індивідуальність і новаторство. Педагогічна інтуїція. Наукова доброчесність. Культура поведінки педагога-дослідника.

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Методологічне забезпечення сучасних наукових психолого-педагогічних досліджень.	2	1
2	Наукове дослідження як форма пізнавальної діяльності в педагогіці	2	
3	Основні компоненти науково-педагогічних студій	2	1
4	Компоненти наукового апарату педагогічного дослідження	2	
5	Основні методи наукового пізнання, їх класифікація та значення для модернізації освітньої галузі	2	
6	Теоретичні методи педагогічних досліджень.	2	
7	Математичні й статистичні методи дослідження в педагогіці	2	
8	Емпіричні методи педагогічних досліджень	4	2
9	Педагогічний експеримент як метод педагогічного дослідження	2	
10	Культура педагогічних досліджень і педагогічна майстерність дослідника	2	
Разом		22	4

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 105					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
2-й семестр						
Модуль 1. Методологічні основи науково-педагогічних досліджень.						
Тема 1. Методологія педагогіки: суть, завдання, рівні, функції	11	2	2			7
Тема 2. Дослідження у педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності	12	2	2			8
Тема 3. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження	12	2	1			8
Тема 4. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція, мета і завдання дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення дослідження	14	2	1			8
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	51	8	8			31
Модуль 2. Методи науково-теоретичного дослідження у педагогіці.						
Тема 1. Роль методів наукового пізнання у розвитку сучасних психолого-педагогічних теорій	12	2	2			4
Тема 2. Теоретичні методи педагогічних досліджень.	12	2	2			8
Тема 3. Емпіричні методи педагогічних досліджень. Педагогічний експеримент як метод дослідження	16	2	2			4
Тема 4. Використання математичних і статистичних методів дослідження в педагогіці		2	2			4
Тема 5. Спеціальні методи педагогічних досліджень в контексті специфіки наукових підходів		2	2			4
Тема 6. Типові недоліки педагогічних досліджень щодо їх методологічного забезпечення		1	1			4
Тема 7. Культура педагогічних досліджень і етика дослідника.	12	1	1			4
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	54	12	14			32
Разом за семестр	105	20	22			63

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 105					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
2-й семестр						
Модуль 1. Методологічні основи науково-педагогічних досліджень.						
Тема 1. Методологія педагогіки: суть, завдання, рівні, функції	13	1	1			11
Тема 2. Дослідження у педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності	12	1				11
Тема 3. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження	13	0,5	1			11
Тема 4. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція, мета і завдання дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення дослідження	12	0,5				11
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	48	2				44
Модуль 2. Методи науково-теоретичного дослідження у педагогіці.						
Тема 1. Роль методів наукового пізнання у розвитку сучасних психолого-педагогічних теорій	12	1				11
Тема 2. Теоретичні методи педагогічних досліджень. Математичні методи у педагогіці	12	1	1			11
Тема 3. Емпіричні методи педагогічних досліджень. Педагогічний експеримент як метод дослідження	19	1	1			6
Тема 4. Тема 4. Використання математичних і статистичних методів дослідження в педагогіці	12	1				6
Тема 5. Спеціальні методи педагогічних досліджень в контексті специфіки наукових підходів		1				5
Тема 6. Типові недоліки педагогічних досліджень		0,5				5
Тема 7. Культура педагогічних досліджень і етика дослідника.		0,5				5
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	55	6	2			49
Разом за семестр	105	8	4			93

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Методологічне забезпечення сучасних наукових психолого-педагогічних досліджень.	2	1
2	Наукове дослідження як форма пізнавальної діяльності в	2	

	педагогіці		
3	Основні компоненти науково-педагогічних студій	2	1
4	Компоненти наукового апарату педагогічного дослідження	2	
5	Основні методи наукового пізнання, їх класифікація та значення для модернізації освітньої галузі	2	
6	Теоретичні методи педагогічних досліджень.	2	
7	Математичні й статистичні методи дослідження в педагогіці	2	
8	Емпіричні методи педагогічних досліджень	4	2
9	Педагогічний експеримент як метод педагогічного дослідження	2	
10	Культура педагогічних досліджень і педагогічна майстерність дослідника	2	
Разом		22	4

6.4. Самостійна робота

Вивчення лекційного матеріалу з навчальної дисципліни «Методи дослідження в педагогіці» передбачає виконання аспірантами самостійної роботи, зміст якої полягає в підготовці доповідей і повідомлень на практичні й семінарські заняття, укладання термінологічного тематичного словника, розробку науково-понятійного апарату наукових педагогічних досліджень різної тематики тощо. Самостійна робота аспіранта оцінюється в загальному контексті якості підготовки до практичного/семінарського заняття.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Наука та її функції. Класифікація наук.	4	6
2	Наукове пізнання.	4	6
3	Методологія: суть, багатоаспектність визначення. Роль методології у розвитку науки. Методологічні джерела педагогічного дослідження.	4	6
4	Концептуальні підходи до педагогічних досліджень. Вплив філософських течій (неопозитивізм, неотомізм, прагматизм, гуманістична парадигма) на розвиток певного напрямку в педагогіці (у вигляді повідомлення).	4	6
5	Базові поняття науково-педагогічного дослідження.	4	6
6	Відмінність між поняттями "наукове дослідження" і "педагогічне дослідження". Види педагогічних досліджень. Завдання педагогічних досліджень.	2	3
7	Методологічний апарат науково-педагогічного дослідження.	2	4
8	Методи науково-педагогічного дослідження.	4	6
9	Теоретичні методи педагогічних досліджень, їх застосування у вивченні й аналізі наукових і методичних джерел.	4	6
10	Емпіричні наукові методи, їх використання в дослідженні педагогічних явищ і процесів.	4	6
9	Суть та специфіка педагогічного експерименту.	4	6
	Статистичні методи та їх використання в педагогічних дослідженнях.	2	2
11	Технологічний підхід до організації дослідно-експериментальної роботи в педагогічному дослідженні.	3	4
12	Використання в педагогічному дослідженні методів	2	4

	математичної статистики для обробки інформації.		
13	Інтерпретація результатів науково-педагогічного дослідження.	2	4
14	Науковий стиль і довідковий матеріал педагогічного тексту.	2	4
15	Організація наукового дослідження. Основні етапи.	2	4
16	Методологічний апарат дисертаційної роботи.	2	2
17	Вибір методів наукового дослідження на різних етапах виконання дисертаційної роботи.	2	2
18	Етика педагогічних досліджень і культура дослідника.	2	2
19	Особистісне формування вченого та режим його праці.	2	2
20	Особливості розумової праці дисертанта.	2	2
	Разом	63	93

6.5. Індивідуальні завдання

Із запропонованих завдань аспірант обирає і виконує 2 завдання, по одному в кожному змістовому модулі:

- 1.Окреслити етапи власного дисертаційного дослідження й аргументувати вибір методів дослідження для кожного з них.
- 2.Підготувати обґрунтування та план-проспект власного дисертаційного дослідження.
- 3.Укласти бібліографію до теми дисертаційного дослідження обсягом не менше сорока джерел за діючим стандартом.
- 4.Сформулювати 5 актуальних сучасних тем педагогічних досліджень, пов'язаних з проблемою трансформації навчально-виховного процесу в умовах пандемії.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи: курс лекцій: модульне навчання: навч. посібник. К.: ІСДО, 1993. 220 с.
2. Валеев Г. Х. Методология научной деятельности в сфере социогуманитарного знания. М.: Наука, 2005. 234 с.
3. Введение в научное исследование по педагогике учеб. пособие для студентов высших учеб. пед. заведений / Под ред. Ю. К. Бабанского, В. И. Журавлева. М.: Просвещение, 1988. 169 с.
4. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання. 2-е вид. доп. та перероб. К.: Центр навч. літератури, 2011. 384 с.
5. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. К. – Вінниця, 2008. 278 с.
6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. ред. В. Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
7. Євдокимов В.І., Агапова Т.П. та ін. Педагогічний експеримент: навч. посібник для студентів пед. вузів. Харків: ХДПУ ім. Г. Сковороди, 2001. 147 с.
8. Загвязинский В. И. Исследовательская деятельность педагога: учеб. пособие для студентов высших учеб. пед. заведений. М.: Изд. центр "Академия", 2006. 176 с.
9. Загвязинский В.И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений. М.: Изд. центр "Академия", 2001. 208с.
10. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник для студентів вищих навч. закладів. 2-е вид. К.: "Освіта України", 2009. 528 с.
11. Клименюк А. В. Калита А.А., Бережная А.А. Методология и методика педагогического исследования: учеб. пособие. К., 1988. 98 с.

12. Краевский В. В. Методология научного исследования: пособие для студентов и аспирантов пед. вузов. СПб: СПбГПУ, 2001. Вып.17. 148 с.
13. Краевский В. В., Бережнова Е.В. Методология педагогики: новый этап: учеб. пособие для студентов высших учеб. пед. заведений. М.: Изд. Центр "Академия", 2006. 400с.
14. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. К.: Пед. думка, 2009. 520 с.
15. Кудіна В.В., Соловей, Є.С., Спіцин І.К. Педагогіка вищої школи. 2-ге вид., допов. К.: Ленвіт, 2007. 194 с.
16. Лутай В. С. Філософія сучасної освіти: навч. посібник. К.: Центр "Магістр-S", 1996. 256 с.
17. Мартиненко С. М. Москаленко А.М. Організація науково-дослідницької роботи студентів з педагогічних дисциплін: навч.-метод. Посібник. К., 2007.
18. Мартиненко С. М., Хоружа Л. Л. Загальна педагогіка: навч. посібник. К.: Вид-во МАУП, 2009. 176 с.
19. Новиков А. М. Методология образования. М.: Эгвес, 2002. 320с.
20. Новиков А. М. Научно-экспериментальная работа в образовательном учреждении: 2-е изд. М.: Педагогика, 1998. 134с.
21. Пехота О.М. Основи педагогічних досліджень: навч. посібник / О.М. Пехота. – 2-ге вид., перероб. та допов. К.: Знання, 2013. 287 с.
22. Попков В. А., Коржуев А. В. Методология педагогики: учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений. М.: Изд-во МГУ, 2007. 208 с.
23. Сидоренко В.К. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Сімферополь: СОНАТ, 2000. 168 с.
24. Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования: учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений. 3-е изд. М.: Изд. Центр "Академия", 2007. 400с.
25. Спіцин Є. С. Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому навчальному закладі освіти. К.: Вид. центр КНЛУ, 2003. □ 120 с.
26. Сухомлинська О. В. Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем. К.: АПН, 2003. □ 68 с.
27. Хуторской А. В. Педагогическая инноватика: учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений. М.: Изд. Центр "Академия", 2008. 256 с.

Допоміжна література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручник. К.: Либідь, 1998. 558 с.
2. Бобрицька В. І. Професійна підготовка майбутнього вчителя в реаліях процесу реформування вищої освіти. Наук. записки НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2005. № 59. С. 14-24.
3. Бондар В. Термінологічний бум у педагогіці: методологічний аналіз. Шлях освіти. 2001. № 4. С. 7-10.
4. Бордовская А. В. Диалектика педагогического исследования: логико-методологические проблемы. СПб.: СПбГПУ, 2001.
5. Ваховський Л. Ц. Методологія досліджень історико-педагогічного процесу: постановка проблеми. Шлях освіти . 2005. №2. С. 7-11.
6. Гончаренко С., Кушнір В. Педагогічний процес з погляду філософії ХХІ ст. Шлях освіти. 2005. № 3. □ С. 2-7.
7. Гончаренко С., Кушнір В., Кушнір Г. Методологічні знання як виявлення фундаменталізації професійної підготовки вчителя. Шлях освіти. 2007. □ № 3. С. 2-8.
8. Дічек Н. П. Біографічний метод як інструмент дослідження вітчизняної історії педагогіки. Шлях освіти. 2001. № 4. С. 15-20.
9. Дічек Н. П. Герменевтика і діалогізм як засади оновлення методологічної бази історико-педагогічних досліджень. Проблеми сучасної педагогічної освіти : сер. : педагогіка і психологія: зб. статей : Вип. 10. Ч. 1. Ялта: РВВ РВНЗ КГУ, 2006. С. 164-171.
10. Кловак Г. Т. Основи педагогічних досліджень: навч. посібник для студентів вищих навч. пед. закладів / Г. Т. Кловак. Чернівці: Держ. центр наук.-тех. і економ. інформації, 2003. 260 с.
11. Лавриченко Н. М. Методологічні засади порівняльно-педагогічних досліджень. 2006. № 3. С. 17-23.
12. Основні засади розвитку вищої освіти України / За ред. С.М. Ніколаєнка. Тернопіль, 2006. 321 с.

- 13.Савченко О. Я. Цілі і цінності реформування сучасної школи. 1996. №1. С. 20-24.
- 14.Пехота О.М. Основи педагогічних досліджень: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. та допов. К.: Знання, 2013. 287 с.
- 15.Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2-х т. М.: НИИ школьных технологий, 2006.
- 16.Сластенин В. А. Введение в педагогическую аксиологию: учеб. пособие для студентов высших учеб. пед. заведений. М.: Изд. Центр "Академия", 2003. 192 с.
- 17.Хоружа Л. Л. Проектна культура вчителя: етичний компонент. 2005. № 2. С.11 – 16.
18. Цехмістрова Г.С. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. 2-е вид. допов. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 352 с.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20____/ 20____н.р. без змін; зі змінами (Додаток____).
(потрібне підкреслити)

протокол №____від «____»_____20____р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)